

Vodní makrofyta v Dunajovických kopcích

Aquatic macrophytes in the Dunajovické kopce phytogeographical sub-district (southern Moravia, Czech Republic)

JAROSLAV RYDLO, JAN RYDLO

Ke Krči 20, CZ – 147 00 Praha 4-Braník

Abstract: This paper deals with the presence of aquatic macrophytes in the Dunajovické kopce phytogeographical sub-district (southern Moravia). At the sites visited (3 ponds and 6 stretches of flowing waters), we have recorded the presence of all aquatic communities and all species of aquatic macrophytes as well as significant species of the exposed bed. The Dunajovické kopce phytogeographical sub-district is very low in water reservoirs and these reservoirs are very low in aquatic vegetation. Only stands of the species *Phragmites australis* and *Bolboschoenus planiculmis*, rarely also *Typha latifolia* are found there. Artificial channels and streams are richer. Although they are mostly overgrown with reed, there are also stands of rarer communities of *Potamogeton pusilli*, *Beruletum erectae* and *Nasturtium officinalis* in places.

Key words: aquatic macrophytes, southern Moravia

ÚVOD

Fytogeografický podokres 17a Dunajovické kopce je součástí fytogeografického okresu 17 Mikulovská pahorkatina a leží v Panonském termofytiku. Jeho rozloha je přibližně 35 km². V Květeně České socialistické republiky 1 a České republiky 2–8 nejsou Dunajovické kopce uvedeny u žádného vodního druhu, u něhož je výskyt udáván výčtem fytochorionů (včetně podokresů). Ve třetím dílu Vegetace České republiky (Chytrý 2011) jsou údaje o výskytu asociací vodních makrofyt jen ze severního kvadrantu síťového mapování (7165a), který však kromě severní části Dunajovických kopců zahrnuje i nivu Dyje (nyní novomlýnské nádrže). Z kvadrantu zahrnujícího jižní polovinu Dunajovických kopců (7165c) není ve třetím dílu Vegetace ČR uvedena žádná asociace. Proto jsme se rozhodli prozkoumat všechny tři vodní nádrže, které se podle mapy v území nacházejí, a rovněž vybrané úseky vodních toků (převážně umělých).

METODIKA

Lokality jsme navštívili 1. července 2012. V každé nádrži jsme zaznamenali výskyt všech druhů vodních makrofyt i význačných druhů obnaženého dna a velikost porostů jednotlivých asociací; ve vodních tocích jsme plochu porostů nezaznamenávali. Zapsali jsme 13 fytoecologických snímků (tab. 1; Braun-Blanquetova sedmičlenná stupnice abundance a dominance; jako lokalita je u snímků uvedeno číslo nádrže; písmenem jsou označeny úseky vodních toků; zkratkou je uvedena charakteristika dna a proudění vody: B – organogenní bahno, Be – beton, Š – štěrk, S – stojatá voda, P – pomalu proudící voda, do 0,2 m/s). Jména rostlin jsou podle seznamu druhů květeny ČR (Danihelka et al. 2012). Jména syntaxonů jsou na přání recenzentů použita

podle 3. dílu Vegetace ČR (Chytrý 2011) a to včetně jmen, která dosud nejsou platná (nomina mutata proposita). Rdest *Potamogeton pusillus* určil Z. Kaplan. Souřadnice lokalit jsou uvedeny v souřadnicovém systému WGS 84 a značí severní zeměpisnou šířku a východní zeměpisnou délku.

PŘEHLED PROZKOUMANÝCH LOKALIT

Rybníky

Uvedena je vodní plocha/plocha zarostlá vodními makrofyty

- 1 – Dobré Pole, rybník u východního okraje rezervace Slanisko Dobré Pole u jižního okraje vsi, 200 m SSZ od železniční zastávky, 48°49'17", 16°31'58", 3000/250 m²
- 2 – Dobré Pole, rybník u severního okraje vsi, 850 m SSV od železniční zastávky, 48°49'41", 16°32'10", 5000/40 m²
- 3 – Březí, rybník u železniční tratě 900 m VJV od železniční zastávky, 48°48'35", 16°34'4", 4000/200 m²

Proudící vody

- A – Brod nad Dyjí, kanál 2 km JV od vsi, 48°51'55,5", 16°33'39,5"
- B – Dobré Pole, Polní potok 400 m JJZ od železniční zastávky, 48°48'59", 16°31'54"
- C – Dobré Pole, Kobylský potok 600 m JZ od železniční zastávky, 48°48'55", 16°31'44"
- D – Dobré Pole, potok u rybníka 2, 850 m SSV od železniční zastávky, 48°49'40", 16°32'12"
- E – Březí, potok Mikulovka u rybníka 3, 900 m VJV od železniční zastávky, 48°48'35", 16°34'0"
- F – Březí, potok 1,6 km JJV od železniční zastávky, 48°47'56", 16°33'48"

Tab. 1. *Potametum pusilli* (sn. 1), *Phragmitetum australis* (sn. 2–6), *Typhetum latifoliae* (sn. 7), *Tripleurospermo inodori-Bolboschoenetum planiculmis* (sn. 8), *Beruletum erectae* (sn. 9–10), *Nasturtietum officinalis* (sn. 11), *Caricetum ripariae* (sn. 12–13); jako lokalita je u snímků uvedeno číslo nádrže; písmenem jsou označeny úseky vodních toků; zkratkou je uvedena charakteristika dna a proudění vody: B – organogenní bahno, Be – beton, Š – štěrky, S – stojatá voda, P – pomalu proudící voda, do 0,2 m/s.

Tab. 1. *Potametum pusilli* (Pic. 1), *Phragmitetum australis* (Pic. 2–6), *Typhetum latifoliae* (Pic. 7), *Tripleurospermo inodori-Bolboschoenetum planiculmis* (Pic. 8), *Beruletum erectae* (Pic. 9–10), *Nasturtietum officinalis* (Pic. 11), *Caricetum ripariae* (Pic. 12–13); a reservoir number refers to the location of the pictures; letters refer to stretches of water courses; an abbreviation refers to the characteristics of the bottom and water flow: B – biogenic mud, Co – concrete, G – gravel, St – stagnant water, Sl – slow-flowing water, to 0.2 m/s.

Číslo snímku	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Lokalita	A	C	1	2	E	F	C	2	C	D	C	B	C
Datum (2012)	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.	1. 7.
Plocha snímku (m ²)	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	16	10	16
Hloubka vody (cm)	50	0–10	20	5–30	5	0	10	5–20	10	0–4	0–5	5	0–5
Proudění vody	P	P	S	S	P	P	P	S	P	P	P	P	P
Dno	Be	B	B	Š	B	B	B	Š	B	B	B	B	B
Počet druhů	1	3	1	2	2	3	3	1	4	1	2	2	4
Celková pokryvnost (%)	70	100	100	60	100	100	100	30	100	100	100	100	100
<i>Potamogeton pusillus</i> s. str.	4
<i>Phragmites australis</i>	.	5	5	4	5	5
<i>Typha latifolia</i>	5	.	r
<i>Bolboschoenus planiculmis</i>	.	.	.	1	.	.	.	3
<i>Berula erecta</i>	.	+	5	.	5	5	.	.	+
<i>Nasturtium officinale</i>	5	.	+
<i>Carex riparia</i>	+	5	5
<i>Lemna minor</i>	.	+	+	.	+	.	+	+	.
<i>Myosoton aquaticum</i>	r
<i>Calystegia sepium</i>	+	+
<i>Humulus lupulus</i>	+

VEGETACE

Přehled společenstev

Potamion Miljan 1933

Potametum pusilli von Soó 1937

Phragmition australis Koch 1926 (nomen mutatum propositum)

Phragmitetum australis Savič 1926 (nomen mutatum propositum)

Typhetum latifoliae Nowiński 1930

Eleocharito palustris-Sagittarion sagittifoliae Passarge 1964

Tripleurospermo inodori-Bolboschoenetum planiculmis Hroudová et al. 2009

Glycerio-Sparganion Br.-Bl. et Sissingh in Boer 1942

Beruletum erectae Roll 1938 (nomen mutatum propositum)

Nasturtietum officinalis Gilli 1971

Magno-Caricion gracilis Géhu 1961

Caricetum ripariae Máthé et Kovács 1959

Výskyt společenstev na jednotlivých lokalitách

Potametum pusilli – A

Phragmitetum australis – 1 (250 m²), 2 (20 m²), 3 (200 m²), B, C, E, F

Typhetum latifoliae – C

Tripleurospermo inodori-Bolboschoenetum planiculmis – 2 (20 m²)

Beruletum erectae – C, D

Nasturtietum officinalis – C

Caricetum ripariae – B, C

Výskyt jednotlivých druhů

Alisma plantago-aquatica – C

Berula erecta – C, D

Bidens frondosus – A

Bolboschoenus planiculmis – 2

Carex riparia – B, C, E

Lemna minor – B, C

Nasturtium officinale – C

Phragmites australis – 1, 2, 3, B, C, D, E, F

Potamogeton pusillus s. str. – A

Stuckenia pectinata – A

Typha latifolia – 1, C

V rybnice 1 kdysi V. Grulich (ústní sdělení) pozoroval početnou populaci okřehku *Lemna gibba*. V současné době zde tento druh již neroste. Během floristického kurzu ČBS v Břeclavi v roce 1995 (Danihelka et Grulich 1996) byly u Březí zaznamenány druhy *Phragmites australis* a *Bolboschoenus maritimus* (v tehdejší taxonomickém

pojetí). U Dobrého Pole byly zaznamenány druhy *Berula erecta*, *Butomus umbellatus*, *Carex riparia*, *Juncus inflexus*, *Lemna minor* a *Phragmites australis*.

ZÁVĚR

Dunajovické kopce jsou velmi chudé na vodní nádrže a tyto nádrže jsou velmi chudé na vodní vegetaci. Vyskytují se v nich jenom porosty druhů *Phragmites australis* a *Bolboschoenus planiculmis*, ojediněle i *Typha latifolia*. Umělé kanály a potoky jsou bohatší. Většinou jsou sice zarostlé rákosem, ale místy se nacházejí i porosty vzácnějších společenstev *Potametum pusilli*, *Beruletum erectae* a *Nasturtietum officinalis*. Nejvzácnějším nalezeným druhem je *Nasturtium officinale*, které je na Moravě velmi vzácné a nejbližze roste ve Vranovicích u nádraží.

SUMMARY

The Dunajovické kopce phytogeographical sub-district (southern Moravia) is very low in water reservoirs and these

reservoirs are very low in aquatic vegetation. Only stands of the species *Phragmites australis* and *Bolboschoenus planiculmis*, rarely also *Typha latifolia* are found there. Artificial channels and streams are richer. Although they are mostly overgrown with reed, there are also stands of rarer communities of *Potametum pusilli*, *Beruletum erectae* and *Nasturtietum officinalis* in places. The rarest species found is *Nasturtium officinale*, which is extremely rare in Moravia.

LITERATURA

- CHYTRÝ M. [red.] (2011): Vegetace České republiky. 3. Vodní a mokřadní vegetace. – 827 p., ed. Academia, Praha.
- DANIHELKA J. et GRULICH V. [red.] (1996): Výsledky floristického kursu v Břeclavi (1995). – Zpr. Čes. bot. společnosti, 31, suppl. 1996/1: 1–86.
- DANIHELKA J., CHRTEK J. jun. et KAPLAN Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – Preslia, 84: 647–811.

